

de erklærede Fritænkere, tværtimod, de have meget ringe Grund til ikke at benytte den almindelige Edsformular, som jeg allerede har tilladt mig at fremstille. Og dersom man vilde se hen til de Fritænkere, som ikke paa den Maade have erklæret deres Standpunkt, de Stille i Menigheden, saa kan jeg ikke se rettere, end at ogsaa de have en Ret, der bliver gaaet for nær ved et Forslag som dette. Det ligger fortrinsvis i Religionsfriheden, som et af dens væsentligste Momenter, at Enhver skal have Fred for sin religiøse Anskuelse, skal have Lov til at beholde den for sig selv, hvis han foretrækker det, men hele dette Infektionsapparat, som her er bragt i Forslag, strider derimod. Jeg ser sandelig ikke, hvem der skulde vinde Noget ved dette Forslag, eller hvem der egentlig kunde slaa sig til No dermed. Inden jeg forlader dette Spørgsmaal, skal jeg gjøre en Bemærkning til det ærede Medlem for Sorø Amts 2den Valgkreds (Alberti), som igaar udtalte en Opfattelse af Grundlovens § 79, som i højeste Grad forbaufede mig, og som jeg tilvisse ikke havde ventet at høre fra det ærede Medlem. At det Ministerium, vi nu staa ligeoverfor, kan fortolke Grundlovens § 79 paa en saadan Maade, at den tværtimod sine udtrykkelige Ord og sin aldeles utvivlsomme Mening kommer til at udelukke en hel Kreds af Borgere fra de borgerlige og politiske Rettigheder, som den netop vil sikke dem, forundrer mig ikke saameget, men at det ærede Medlem for Sorø Amts 2den Valgkreds kan dele denne Opfattelse, det negter jeg ikke, at jeg ikke havde ventet. Det ærede Medlem for Sorø Amts 2den Valgkreds (Alberti) siger, at han vil give sig til at undersøge, eller at det er rigtigt, at vi begynde med at undersøge, om det er stemmende med dansk Lænsæt, at Fritænkere blive stede til at aflægge Parised. Det, siger han, er en særlig Ting, og han vil nu undersøge, om det stemmer med dansk Lænsæt. Jeg tror virkelig, at det ærede Medlem for Sorø Amts 2den Valgkreds vilde gjøre meget bedre i at spare sig denne Undersøgelse og istedet derfor at læse Grundlovens § 79; thi da vilde han sikkert komme til det Resultat, at det stemmer med Grundlovens § 79, at ingen Borger udelukkes fra borgerlige og politiske Rettigheder, og altsaa heller ingen fra de borgerlige og politiske Rettigheder, som ere betingede af Afgangen til at aflægge Ed.

Jeg skal ikke efter disse almindelige Udtalelser komme vidtløftig ind paa selve det foreliggende Forslag. Jeg kan i den Henseende slutte mig til de allerfleste af de Indvendinger, der ere fremkomne fra andre Sider mod Affattelsen, men jeg skal tillige erkjende, at det jo ikke er det, som er Hovedsagen. For mig er Hovedsagen, at denne Lov indfører en Nødvendighed istedetfor at indføre en almindelig borgerlig Ed. Komme vi

ud over dette, saa ville vi sikkert ogsaa komme ud over de øvrige Bæmsfæligheder, formelle og redaktionelle, der kunne være derved, og paa den anden Side vil jeg sige, at komme vi ikke derved over, have de andre Bæmsfæligheder meget liden Betydning for mig. Saa fatter jeg ingen Pris paa en saadan Reform, saa foretrækker jeg den nuværende Tilstand, den Tilstand, der er den almindelig gjældende, fremfor en Adskillelse i borgerlige Forhold efter kirkelige Anskuelser, saa foretrækker jeg den almindelige kirkelige Edsformular, saaledes som vi nu have den, idet jeg gaar ud fra, hvad der i Virkeligheden ogsaa har bekræftet sig i den Historie, vi have, at den Form med Nødvendighed maa blive opfattet, anerkjendt og benyttet som en borgerlig Form, og at den Opvindingelse, den har, det Laan, den har gjort hos en bestemt Konfession af Udtryk og Former, bør og maa træde i Baggrunden. Naar man kun har een Edsformular, og det samtidig erkjendes, at borgerlige og politiske Rettigheder ere uafhængige af religiøse Anskuelser, er det nødvendigt, at den Ed, vi have, uden Bæmsfælighed maa kunne bruges af enhver Borger her i Samfundet. Kommer der ikke andet Resultat ud af de lange Forhandlinger, vil der sikkert dog komme det Resultat ud deraf, at, naar det nu har viist sig, at der ingen Mulighed er for Gjennemførelsen af en borgerlig Ordning paa dette Omraade, maa man erkjende, at den bestaaende Ordning er den gjældende for alle Borgere her i Landet.

Ordføreren for Forslagsstillerne (Vojfen): Det ærede Medlem begit en saa mærkkelig Misforstaaelse af mine Udtalelser, at jeg bad om Ordet for strax at rette dem. Han tillagde mig nemlig den Udtalelse, at jeg skulde have erklæret mig enig med den høitærede Justitsminister i, at der udtrævedes en Grundlovsforandring for at forandre Rigsdagsæden fra en kirkelig til en borgerlig. Derom har jeg selvfølgelig ikke talt et eneste Ord, og det vilde have været saa meget mere mærkeligt, som det foreliggende Forslag, for hvilket jeg er Ordfører, netop vidner om det Modsatte. Det, jeg tillod mig at udtale, var, at naar der var kommet Dnske om at aflasse Løstæeden, altsaa ogsaa Rigsdagsæden, trævedes dertil en Grundlovsforandring. Jeg tror, at selv det ærede Medlem vil være enig med mig i, at, naar Grundlovens § 55 kræver en Edsafslaggelse, kan denne Ed ikke aflæsses uden en Grundlovsforandring; men at den kan ændres fra den kirkelige Form til en borgerlig, er noget helt Andet, og dertil anerkjender jeg ikke en Grundlovsforandring nødvendig. Jeg maa maake dertil knytte den Bemærkning, at det forekommer mig lidt mærkeligt, at det ærede Medlem ligesom be-